

Regeringskansliet, Klimat- och
näringslivsdepartementet

Begäran om yttrande över förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter, diarienummer KN2023/03476

Er beteckning: KN2023/03476

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Dalarna anser att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har ett stort ansvar för vägledning när det gäller arbetet med invasiva främmande arter i landets natur. Vägledningar som ska hållas uppdaterade och utvecklas allt eftersom t.ex. hanterings- och utrotningsmetoder utvecklas.

I och med den nationella listan utökas länsstyrelsernas ansvar vad gäller hantering, miljöövervakning, tillsyn samt återställningsarbeten. Ökningen av arter innebär att motsvarande ökning av finansiering och vägledning behöver ske. Det är helt avgörande för framgång med uppdragen om invasiva arter att finansieringen är tillräcklig och långsiktig.

Resurser till flera personalkategorier inom länsstyrelserna är en förutsättning. Personal som kan arbeta med den stora bredden av arbetsuppgifter knutna till invasiva arter. Hanteringsåtgärder av invasiva arter kan även ge positiva effekter för sysselsättning för externa utförare av hanterings- och återställningsåtgärder i fält.

Möjligheten att skyndsamt kunna addera arter som omfattas av författningarna bör utredas. En rutin bör införas över hur en översyn av listade arter ska ske.

Avsnitt Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning samt tillhörande författningsändringar

1. Författningsändringar

Utredningen motiverar väl skälen till författningsändringarna. Att unionens förteckning samt den nationella listan lyder under motsvarande lagar ger tydlighet åt uppdraget att motverka invasiva främmande arter i landets fauna och flora. Det är viktigt att förteckningarna av arter som biläggs författningen ska kunna ändras. Och att ändringar kan ske utan fördröjning. Nödåtgärder för arter som inte är listade finns förvisso men för ett långsiktigt arbete även för så kallade "dörrknackare" kan det vara viktigt att de snabbt kan omfattas av de lagstadgade reglerna.

1.2

I 50 § om kommersiell lagring så föreslår Länsstyrelsen att när det gäller spridning så skärps förordningen till att lyda: "... förhindrar introduktion och **förhindrar** eller begränsar spridning." i de fall där spridning kan förhindras bör krav kunna ställas på det.

3. Havs- och vattenmyndighetens samt Naturvårdsverkets förslag om generella regleringar för arter på den nationella listan

De arter som ingår som förslag till en nationell lista är bara toppen av ett isberg. Med klimatförändringen kommer allt fler arter som redan nu bedömts utgöra risk bli ett reellt hot. Därför ser Länsstyrelsen ett behov av att listan utvärderas inom en inte allt för avlägsen framtid. Listan kommer att behöva inkludera fler arter.

För länsstyrelsernas del är ansvaret för arbetet med invasiva främmande arter omfattande. De vägledande myndigheterna har ett stort ansvar när det gäller att ta fram metodbeskrivningar och instruktioner för arbetet.

När det gäller utrotningsinsatser vid tidig upptäckt är kraven snabb aktion. Det är bra att fastighetsägare har ansvaret för arter på sitt innehav men för de invasiva arter där insatser ska ske skyndsamt föreslås det att länsstyrelserna ska ha en organisation som kan bistå och själv utföra de insatser som krävs. Även för detta krävs att medel

skjuts till så att en regional organisation kan vara långsiktigt bemannad.

I och med den nationella listan utökas länsstyrelsernas tillsynsansvar, upprättande av handlingsplaner, återställningsåtgärder och övervakning. Då behöver motsvarande ökning av finansiering och vägledning ske.

3.6. Krav på handlingsplan

Handlingsplan med prioriteringar när det gäller hanterings- och utrotningsarter ska tas fram länsvis. Det är önskvärt att mallar för arbetet tas fram av centrala myndigheter och som sedan förser de utförande myndigheterna med dessa.

3.7. Övervakningssystem

Hur miljöövervakning ska utformas är oklart för de flesta av de landlevande arterna. En stor del av kunskapen om förekomst av IAS bygger på allmänhetens rapporteringar. Det är ett system som är bra och som ger ett underlag till länsstyrelsernas tillsynsarbete.

Länsstyrelsen bedömer dock att vetenskapligt utformade övervakningssystem inom såväl nationell som regional miljöövervakning behöver tas fram.

Det är avgörande med ett övervakningssystem. Det är viktigt att det inte belastar det resursmässigt redan hårt ansträngda arbetet med vård och övervakning av arter, natur och miljö. Tillräckliga ekonomiska resurser måste därför avsättas till länsstyrelserna specifikt för alla delar av uppdragen som rör invasiva arter.

4. Sammanfattning konsekvensutredning

Att arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter i landet ställer krav på samhälleliga resurser är tydligt. I konsekvensutredningen i Naturvårdsverkets lista över landlevande invasiva främmande arter är ungefärliga ekonomiska effekter uppskattade för utrotning. Uppskattningarna visar att behoven är mycket omfattande.

Framgången i uppdraget beror också på att privata markägare och kommuner har möjlighet att utföra det som åligger dem enligt lag. Att samhället kan fördela ekonomiskt stöd när krävda insatser är omfattande kommer vara avgörande. Länsstyrelsen i Dalarna föreslår att bidrag ska kunna sökas när de insatser som krävs överstiger det som bedöms som rimligt inom ett markägaransvar.

Spridning av invasiva arter sker ofta utan att markägaren har skuld i sammanhanget.

Redan tidigt varnades det i vetenskapliga studier för de problem invasiva arter för med sig för ekosystem som de introduceras till (exempelvis Elton 1958). Ändå har det varit fortsatt tillåtet att importera och sälja främmande arter. Inget förbud mot import och försäljning har vidtagits ens när arter tydligt har visat sig ha hög potential att förändra ekosystem. Det är därför i vissa fall orättfärdigt att lägga hela ansvaret på konsumenter som lagligt och i god tro köpt växtmaterial eller som har köpt en fastighet där invasiva arter planterats drabbas av höga kostnader för att avlägsna dessa.

Naturvårdsverkets förslag om en nationell förteckning över landlevande invasiva arter

Föreslagna regleringar vad gäller undantag, geografisk omfattning samt hanteringsåtgärder/utrotningsåtgärder är välmotiverade.

Listan bör kompletteras med vilka återställningsåtgärder som rekommenderas för respektive art.

För en stor del av listade arter är hantering av jordmassor en stor spridningskälla. Att metoder utvecklas inom detta område är angeläget. I länsstyrelsens prövningar i samråd vid grävningar ställs krav på god hygien för att förhindra spridning av frön men det saknas hänvisning till bra hanteringsmetoder att förelägga om. Att utvecklingen av sådana planeras ske är bra.

2.4. Kaukasiskt och sibiriskt fetblad

Länsstyrelsen i Dalarna ifrågasätter undantag för takläggning för att branschen ska kunna anpassa sina produkter. Eftersom det redan finns alternativ till takläggning i form av ängstak med inhemska ängsväxter och sedumarter och som kan varieras efter lokal (skugga, sol, fukt, torka m.m) och som levererar biologisk mångfald.

Länsstyrelsen föreslår därför att undantaget begränsas till ett år. Både kaukasiskt och sibiriskt fetblad finns i stora delar av Dalarna och har även rapporterats utanför urbana miljöer.

2.6. Spärroxbär

Länsstyrelsen i Dalarna föreslår att reglering för spärroxbär gäller i hela landet. Arten kan sprida sig med fåglar och riskerar att i framtiden bilda buskskikt i sandtallskogar. Det är en skogstyp som

Länsstyrelsen i Dalarnas län försöker bevara. Spärroxbär har rapporterats på fyra lokaler i Dalarna. Det är lättare och mindre kostsamt att se till att problem kan förebyggas genom ett fullständigt förbud än att åtgärda arten när den blivit vanligare i Sverige.

2.8. Mink

Länsstyrelsen i Dalarnas län har tagit del av forskning som gäller flodiller (*Mustela lutreola*). Den visar variation i överlevnad hos uppfödda individer när de kommer ut i det fria. Upptäckten förklaras med personlighet hos individerna där vissa personlighetsdrag och kombinationer av dessa har högre överlevnadsförmåga (Harrington et al. 2014, Haage et al 2017). Om så är fallet även för mink innebär det att minkar som når det fria skulle kunna överleva och i begränsad utsträckning skapa ett svagt inflöde till minkpopulationen. Minken är spridd över hela Dalarna, inklusive fjällekosystemet. Ett förbud för uppfödning kan därför gynna syftet att begränsa skadeverkningar av arten om individer kommer fria.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding i Dalarnas län Helena Höij med enhetschef Jemt Anna Eriksson som föredragande. Medverkande i yttrandet är enhetschef Ann-Louise Haglund, naturvårdshandläggare Marianne Pasanen-Mortensen,

Referenser

Elton, C.S. (1958) *The Ecology of Invasions by Animals and Plants* (Methuen, London)

Harrington, L.A., Pödra M., Macdonald, D.W., Maran, T. (2014). Postrelease movements of captive-born European mink *Mustela lutreola*. *Endangered Species research* 24:137-148.

Haage, M., Maran, T., Bergvall, U.A., Elmhagen, B., Angerbjörn, A. The influence of spatiotemporal conditions and personality on survival in reintroductions—evolutionary implications. *Oecologia* 2016, 183, 45-56.